

Inserati se sprejemajo in velja
tristopna vrsta:

5 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 " "
15 " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo

Naročnino prejema opravnično
administracija in ekspedicija na
Starem trgu n. št. 16

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna
št. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in soboto.

Katoličan gre na dan.

Nedavno sem pisal, da z ozirom na prihodnje dogodbe na jutru in jugu kaže se nam vesela vest, da „Slovan gre na dan“. — Vest ta veseli vse istiniče, vzlasti slovanske; a — danes kaže se nam pa vest druga, sploh vesela in veličastna, in ta je: „Katoličan gre na dan.“

Povsod, po Italiji in Franciji, Angliji in Nemčiji vzbujajo in gibljejo se živo verni katoličani. Kako to, in kdo jih je vzbudil? — Pij IX. — Pretekli mesec dne 12. dal je katoliške cerkve 85letni poglavar geslo k temu živemu delovanju.

Dokler je lažnjivi liberalizem izfrfal po svetu, podiral, palil, požigal, premetaval, psoval itd., — ni kazalo protiviti se mu kar naravnost, kajti razdražen poplaval bi bil seboj še veliko več in razrušil bi bil razne katoliške naprave, ktere bi se bile le težko in pozno spet dale povzdigniti in v veljavo pripraviti. Modro je torej Antonelli ravnal bolj krotko, zmerno, popustljivo in potrpežljivo.

Liberalizem pa se je vmes vznášal in skazoval, in — sad njegov se je prikazal, tolikanj strahoten, da so se ga vstrašili celo njegovi podpiratelji. V pogubo tira on družbo človeško. Kako pomagati in pogubi tej ubežati? — Na to oglašil se je čuvaj Sijonski, češ, ne rok več križem držati, ne več le gledati in vzdihovati, temuč z zedinjenimi močmi na bojišče nad sovražnika. In verni katoliki so slišali budilo, in jeli se gibati, in zbrali so se ta teden tudi v Avstriji na Dunaju viši pa-

stirji v posvetvanje, in zbero se v štirinajstih dneh ondi njihovi pomočniki, dobri, blagi verniki katoliški, kajti za pastirji, ne pred njimi, hodi naj zvesta čeda. To je prva enaka poskušnja, vzbuditi in vzdramiti lene in zaspane katoličane, ter otresti se neblagega „modus vivendi“, kteri si domišljuje že dokaj ošabno, da v Avstriji ima pravo državljansko.

Da po tem takem preti zdaj liberalizmu nevarnost, zavohali so koj liberaluhi ter jeli na vse kriplje kričati zoper zbor katoliški na Dunaju, naj se opovira, bega, brž ko brž razpusti itd. Toda — naj se to stori, naj se prikrati postavno prosto zborovanje, koj se prične pri nas glasoviti „kulturni boj!“ Na Prusovskem, pravi „Čech“ č. 86, godi se že četrto leto, in Bismark vsled njega ide na odpust; pri nas dobil bi odpust čez štiri tedne ali vsaj čez štiri mesece. Več bi ne potrebovali, in liberaluhi sami vedo, da nasproti katoliškemu zboru strastno držati morajo svoj „modus vivendi!“

To naj ve laži-liberalizem, kteri na Avstrijskem tih boj ima s katoliško cerkvijo do slej. Pa tudi oni, kteri se bojijo glede narodnosti ali vrednosti, naj izvedo, da hoče biti zbor ta v pravem pomenu katolišk t. j. govoriti se bo smelo v njem v kateremkoli jeziku na pr. po nemški, češki, madjarski, poljski, hrovaški, slovenski, in — poskrbelo se bo, da se pričujočim pojasnujejo potrebne stvari. Dejanski se bode v tem shodu katoliškem spolnoval glasoviti 19. §. osnovnih postav državnih. To je pravi liberalizem, v smislu resnice in pravice, in temu zavetnik bodi svetnik,

čegar god se ravno dans 17. t. m. obhaja pri nas, t. j. sv. Liberalis. V ta shod naj gredo katoliki, kteri koli morejo, in iz vseh pokrajin avstrijskih pozdravljati hočemo to zarijo vselejšega dneva katoliškega.

Simeoni je pokojnega Antonellija vrli naslednik, in on brez ovinkov diplomatskih zre protivniku v oči ter obrača na to, da se cerkvi odvzete pravice zopet dadó. K temu naj pomagajo zedinjeni katoličani. In da se to zgodi, kako oveseljen bode s starim Simeonom Pij IX. po slavnosti jubilejni — Jezusa v naročji — hvalil Boga: „Zdaj spustiš svojega blapca, Gospod! po svoji besedi v miru, ker so vidile moje oči tvoje zveličanje, ktero si pripravil pred obličjem vseh narodov, luč v razsvetljenje nevernikov in Izraelu svojemu ljudstvu na čast.“ —

Red zborovanja pri katoliškem shodu dunajskem pa bo ta-le:

V ponedeljek, 30. aprila — ob 7. uri zvečer — pozdrav gostov in vstavodelni zbor shoda katoliškega v muzikalni dvorani, I. Künstlergasse 3.

V torek, 1. maja — ob 8. zjutraj — slovesna služba božja v stolnici sv. Štefana. Od 10. dopoldne do 2. popoldne in od 4. do 10. ure zvečer pripravna posvetovanja po posameznih oddelkih, objavljenih v oklicu, ki se bodo nadaljevala tudi

v sredo, 2. maja od 8. zjutraj do 2. ure popoldne in od 6. do 8. ure zvečer, ob 8. uri zvečer bo prvo pa sklepovalno skupno zborovanje.

Kralj Dimitar Zvonimir in njegova doba.

(Dalje.)

IV. Dimitar Zvonimir in Gregor VII.
(1076–1085.)

Dimitar Zvonimir ni bil velikega duha. On je sicer za trenutek visoko poletel, ali cilj mu je bil vedno jasen samo eden. Ko je svoj cilj dosegel ter hrvatski kralj postal, zgubil je ono enerzijo, kojoj je nekda za banovanja kazal. On se je zadovoljil s tim, kar je zadobil, ter se je od tega časa samo toliko trudil, da je pridobljeno obvaroval. Zatoraj nam povest ne bilježi nobenih činov, koje bi bil on izvršil, niti osnov, koje bi bil izvesti mislil; povest nam samo to pripoveduje, da je kralj Dimitar Zvonimir skrbel edino za mir in zopet za mir.

Vladanje Dimitra Zvonimira ne odlikuje se z nobenimi važnimi deli. V odnošaje evropske se ni nikdar vtikal, razun ako ga je na to prisilil odnošaj z rimskim dvorom. V velikej borbi, ki se je bila razvila med papežem in cesarjem Henrikom IV., bil je on vedno na papeževe strani, veren danaj besedi pri kronanju v Solinu. Pa tudi v tem ni bil vselej odločno na strani rimskega papeža; samo v

važnih trenutkih bi se bil znal tudi on vtikati v vseobčno borbo.

Po prisegi, ki jo je Dimitar Zvonimir položil 8. oktobra na dan svojega kronanja, postal je on na neki način vazal papeževe stolice. On ni mogel kakor nekdanji kralji hrvatski delati samo za interese naroda in države svoje; njemu je bila dolžnost, da je spolnoval tudi želje in naloge svojega gospodarja.

Ko je Dimitar Zvonimir na hrvatski prestol stopil, bil je papež Gregor VII. na vrhuncu moči in slave svoje. Nemški kralj, največji protivnik rimskemu dvoru, bil je hudo ponižan. Na zboru v Triboru se je nemška gospoda dogovorila, da bode Henrika IV. s prestola odstranila, ako se ne bode v enem letu s papežem spravil. Ponižanemu in od vsega sveta zapuščenemu kralju ni preostalo nič drugega, nego da se Gregorju pokloni. Koncem januarja l. 1077 prišel je z žalostno soprogo čez planine pred papeža v mesto Kanosso. Po tridnevnej hudi pokori se je spravil s papežem Gregorijem, ki ga je odvezal izobčenja, s kojim ga je bil poprej udaril.

Toda Henrik IV. je kmalo zopet pridobil mnogo velikašev nemških in talijanskih na svojo stran, kar ga je pripravilo, da je pre-

klical vse, kar je bil v stiski pred Kanosso papežu obljubil. Komaj pa so to nemški knezovi slišali, zbrali so se v velikem broju v skupščini ter izvolili tukaj novega kralja, po imenu Rudolfa švabskega (15. marca 1077.) Vsled te volitve delila se je Nemška v dva velika tabora. Eni so podpirali z vso silo novoizvoljenega kralja; drugi pa so ostali verni Henrik IV. Henrika so se držala več del državna mesta, pa tudi duhovni so ga podpirali, ker niso bili zadovoljni z ostrimi papeževimi reformami. Od velikašev so stali na njegove strani posebno knezovi in grofi južnoiztočnih dežel Nemške, namreč: Kranjske, Koroške, Furlanske in Istre. Zdajci se začne med obema strankama hud boj, ki je trajal do smrti Rudolfa švabskega.

Velika in ljuta borba, ki se je v sosednej Nemškej godila, ostrašila je tudi Dimitra Zvonimira. Zemlja hrvatska je mejašila ravno z vojvodino Koroško, kjer so bili protivnici papeštva posebno jaki, ter so morda celo že o tem snovali, kako bi z vojsko napali sosedno Hrvatsko, glavno prijateljico Gregorija VII. Zato je Dimitar Zvonimir delal mnogo obljub; ter podaril l. 1078 spletske cerkvi županijo cetinsko, da bi dobri Bog in sv. Peter zem-

V četrtek, 3. maja — od 8 zjutraj do 12. ure pripravno posvetovanje, ob 12. uri pa drugo sklepovalno skupno zborovanje. Ob 6. uri bo zadnje zborovanje, za tem pa skupna večerja za tiste, ki že pri oglasu za vstopnico naznanijo, da se te večerje hočejo vdeležiti.

Osnovatelji so se obrnili do železniških vodstev, da bi se za vdeležnike katoliškega shoda znižala voznina. Kakor hitro od vodstev dobé odgovor, se bodo dotična naznanila objavila v katoliških listih. Če se prošnja ugodno reši, veljajo začasne vstopnice, ki so se nekterim naznanjenim vdeležnikom že razposlale, tudi za izkaznice pri železničnih blagajnicah, da dobe vožne karte po znižani ceni.

Iz tega vzroka priporoča se vnanjim deležnikom, da naj se kmalo oglasijo, da se razposiljanje vstopnic ne bode zakasnilo. Naznanila se pošiljajo pod naslovom: „An das katholische Vereinshaus: Wien I., Reichsrathstrasse Nr. 3“, z blagovoljnim pristavkom: „in Angelegenheit des Katholikentages.“ Vstopnice za katoliški shod se bodo izdajale v omenjeni katoliški društveni hiši (katholisches Vereinshaus) od 26. do 30. aprila od 9. ure dopoldne do 6. ure zvečer.

Na Dunaju 12. aprila 1877.

Osnovatelji.

Šola.

Človek ima raznotere moči in kreposti, telesne in duševne. Pa pri otroku so še le v kali, so še nerazvite; treba je toraj razvijanja, treba izgoje. Človek ima dolžnost popolniti svoje kreposti, a v mladosti ne more tega storiti še sam, ima toraj pravico, da mu jih popolnujejo drugi. On ima pravico odgoje. Pa kaj bi pomagala pravica do izreje, ko bi ne bilo nikogar, ki bi imel dolžnost izrejevati in odgojevati. Vsaki pravici primerjena je tudi dolžnost. Če je stvarnik v našo naravo vsadil zahtevo po izreji, smemo pričakovati od njegove modrosti, da je poskrbel za dovoljenje te zahteve. In to dolžnost imajo starši; oni, ki otroku dajo telesno življenje, morajo razvijati in gojiti tudi njegove moči. Ta dolžnost pa se ne dotika samo telesnih moči, ona obsega tudi duševne kreposti. Zato je vcepila že narava materi skrb za dušno in telesno

blagostanje otrok; zato pravice do izreje niso staršem nikdar jemali vsaj prva leta ne. Pa ta dolžnost ni omejena tako, da bi se stezala samo na prva leta, le na tisti čas, ko si človek nikakor ne more pomagati; ona vstraja ves čas, dokler človek ni zrel za lastnovoljno, neodvisno življenje. Tako more le brezmiselnost ali hudobija jemati staršem pravico do šole; oni namreč del svojih pravic oddajo učitelju; a kdo more jih siliti, če jih nočejo oddati, da le sami store svojo dolžnost; kdo more jim zapovedovati, da jih oddajo temu ali onemu učitelju, do katerega morda nimajo zaupanja? Le potem, ko bi starši zanemarjali svoje dolžnosti, potem ima kaka druga oblast pravico, siliti jih, da spolnujejo svoje dolžnosti. To zahteva narava sama, to zahteva naravno pravo. Prvo pravico do šole imajo starši, ima družina.

Človek bi mislil, da se tako naravna pravica še tajiti ne da; pa vendar jo taje moderni državniki. Oblast do šole pripisujejo državi. Od kdaj pač ima to oblast država? prašamo mi. Adam in Eva sta imela isto pravico in dolžnost, in kje je bila takrat država? Starši so odgojevali otroke, ko še ni bilo nikjer države. Tedaj v začetku je bila pravica do odgoje pri družini. Pa morda je ona postala pravica državnina, ko je nastala država? To bi bilo mogoče, ko bi starši oddali svojo pravico državi, ali pa ko bi bilo že v njeni naravi odgojevanje otrok. A prvo je nemogoče; ker ta pravica spada med one, ktere se nikakor ne smejo oddati, kakor pravica do življenja, do prostosti, do zmožnosti; in potem se tudi zgodovinsko kaj tacega nikakor ne more skazati. Kako pa bi se spricalo drugo, tudi ne vem. Saj vemo, kateri je namen državni, pglavitno varovanje pravnega reda, potem še le blagostanje ljudstev; k družemu pripomore sicer odgoja, a pripomore tudi vera in vendar o nji nima določevati država; če nasprotujejo stareje pravice, pravice staršev, ne more se pripisovati pravica do izgoje državi. Seveda ona vpliva tudi nekoliko pri šoli, kakor bom opomnil še pozneje a s tem še ni dokazano, da mora biti šola državna, da država nima le nadzorstva ampak ima tudi vodstvo.

Bog je skrbel zato, da se človek more izrejevati, kakor tirja njegova narava; on je

naložil pravico in dolžnost staršem. Ker je toraj za odgojo dovolj poskrbljeno, ni potreba države. Le kdor trdi absolutno državo, ki je namen sama sebi, ta more nji prilastovati oblast do otrok; krščanska država vedno priznava, da so izgojitelji v prvi vrsti starši in oni, ki so pooblašeni od staršev ko njihovi namestniki in pomočniki.

(Konec sledi.)

Deželni zbor Kranjski.

Zbor Kranjski.

Četrta seja 16. aprila.

Deželni zbor čestita cesarjeviču Rudolfu za god, nadvojvodu Albrechtu pa k štiridesletnici vojaškega službovanja njegovega. Kot odgovor na interpelacijo dr. Bleiweisovo, kaj je s postavo o posušenji ljublj. mahu, je došel dopis ministerstva naznanjajoč, da postava ni potrjena, ker ministerstvu več paragrafov v nji ni všeč. Dr. Bleiweis se obrne do deželnega predsednika, naj bi zadobil podaljšanje zasedanja deželnega zbora, da bo mogel rešiti to važno postavo, in predlaga, naj se gospodarski odsek, kteremu se ima izročiti v obravnavo, pomnoži za dva uda. Predlog se sprejme. Pri volitvi dobi prvokrat le poslanec Kotnik zadosti glasov, drugi so razcepljeni, ker nemčurji volijo vit. Vestenecka; zato se volitev ponovi in pri tej je bil voljen dr. Poklukar.

Dalje se prebere dopis ministerstva notranjih zadev o sklepu deželnega zbora, po kterem se ima deželni zaklad oprostiti viših stroškov o času kužnih bolezni — oziroma tirjati povračilo za to že izdanih svot. Ministerstvo tudi temu sklepu ni pritrdilo in želi nekoliko prememb.

Peticija litijskega župana za dovoljenje občinske priklade za zidanje šole v Litiji se izroči kot nujna vloga posebnemu odseku.

Dr. Poklukar predlaga, naj se glasuje o dr. Bleiweisovem nasvetu: da bi zbor obrnil se do vladnega zastopnika zaradi podaljšanja zborovanja, ker je še jako mnogo sila važnih opravkov, ki se ne dajo površno rešiti, ampak potrebujejo nadrobnega pretresanja, n. pr. predlog o novi norišnici, današnja dopisa ministerstva, letno poročilo deželnega odbora itd. Pri glasovanji ta predlog obvelja.

Na dnevnem redu prvo je poročilo go-

ljam njegovim podelil sile in zmage proti osnovam vseh sovražnikov.“ — Vrh tega je hvalil in slavil Boga, da je po njegovej milosti mogel „nepovredeno“ sedeti na svojem kraljevskem prestolu.

Ali Zvonimiru ni bilo dano dolgo uživati miru. Po neodločnej bitki pri Melrichstadtu (7. avgusta 1078) je začel papež podpirati kralja Rudolfa proti Henrik. V to ime je nagovarjal svoje verne „milites“ t. j. vladarje in knezove, ki so priznavali njegovo vrhovno vlast, da se vmešajo v nemške zadeve na korist Rudolfa švabskega. V Hrvatsko je poslal zato nalašč kardinala Petra, da Zvonimira pripravi k odločnemu koraku.

Dimitar bi bil prav rad izpolnil željo papeževo, če bi se ne bil bal močnih svojih sosedov. On se je obotavljal spustiti se v borbo, v kateri bi bil mogel zgubiti prestol in krono hrvatsko. Zraven tega pa je bilo tudi mnogo upora med gospodo hrvatsko. Plemstvo hrvatsko se je namreč z vso silo protivilo, da bi se šlo boriti v tujo zemljo za ptujega gospodarja. Zavolja tega ni mogel Zvonimir zadostiti želji papeževej, pa dasi ga je neka tajna želja gnala, da bi razširil kraljevino

svojo po straneh, kjer je prebival narod hrvatski.

Če je bil Zvonimir junaškega duha in bi bilo hrvatsko plemstvo hotelo izpolniti papeževe želje, bi bila hrvatska vojska najpoprej osvojila Istro. Ta krajina je po pravu bila hrvatska, kajti v njej je živel od nekdanj krepki narod hrvatski. Zvonimir je mogel tukaj zediniti interese Gregorija VII. s pravom svoje kraljevine. Ko se je pa kardinal Peter z Zvonimirom na hrvatskem dvoru dogovarjal, zvedel je za vse njune osnove krajiški župan isterski, neki Vecelin. Tudi ta je bil nekdanj poprej papežu Gregorju VII. obljubil, da mu bode vasal, ali kasneje je vsled obljub ali sile pristopil k stranki kralja in gospodarja svojega. Ko je tedaj zvedel, kaj se proti njemu snuje v sosednej Hrvatskej, sklenil je Zvonimira in papeža prehiteti ter Hrvatsko napasti. V ta namen se je začel pripravljati na boj. Ko se je pa to Zvonimiru sporočilo, preplašil se je jako, ter poprosil Gregorja VII., da mu naj pomaga. Papež je sprevidel, da se je zaradi njega ta prepir začel, zato je tudi poskrbel, da je Vecelina odvrnil od njegove namere. On mu je zatoraj 4. oktobra l. 1079. poslal pismo sledečega obsežka: „Vecelinu plemenitemu va-

salu. Vedi, da se ti jako čudimo, da se ti, ki si od davnej obečal vernost bl. Petru in nam, spravljaš na vojsko proti onemu, kojega je postavila apostoljska vlast za kralja v Dalmaciji. Zatoraj te opominjamo, ter v imenu sv. Petra zapovedamo, da se nič več ne podstopiš vzdigniti orožja na imenovanega kralja. Vedi, da vse delaš proti apostoljskej stolici, kar se upaš proti njemu početi. Ako morda porečeš, da imaš kaj proti njemu, trebaš, da od nas izprosiš sodbo, ter raje čakaš razsodbe, kakor da bi svoje roke oborožil proti njemu na poniženje apostoljske stolice. Ako se ne vpokojiš za svojo drzovitost in se predrzneš sramotno delati proti zapovedi našej; takrat vedi nesumljivo, da bomo meč bl. Petra na tvojo drzovitost vzdignili, ter ž njim, ako se ne spametiš, tvojo prevzetnost kaznili in vseh enih, ki ti bodo v tem pomagali. Bodeš pa po razboru pokoren, kakor se kristjanu spodobi, boš kot pokoren sin zadobil milost bl. Petra in blagoslov apostoljske stolice.“

(Dalje sledi.)

spodarskega odseka o mitnici na reški cesti (v vremski dolini), o kateri je deželni odbor podal posebno postavo, po kateri dobi seno-žeški in postojnski cestni odbor pravico pobirati cestnino na tej cesti. Predložena sta dva nasveta gospodarskega odseka, večine in manjšine. Večina predlaga, naj se o postavnem predlogu deželnega odbora prestopi na dnevni red, manjšina pa, da se zbor spusti v pretres te postav, pri kateri je le nekatere paragrafe nekoliko premeniti. Dr. Schrey se v daljšem govoru strinja s predlogom manjšine. Poslanec Obreza pridá (v nemškem jeziku) pristavek, dr. Bleiweis pobija z jedrnató besedo razloge večine, ktera se v principu izreče zoper mitnice sploh; ta princip pa je napačen, ker kdor kaj rabi, naj za to tudi kaj plača. Tisti, ki so voljeni iz srede našega naroda, naj pomislijo, da posestnike ceste največ stanejo. — Tema predlogoma se pridruži tudi poslanec Zagorec. Govori le še Dežman kot poročevalec manjšine, Braune kot poročevalec večine odsekov pa se odpové besedi. Pri glasovanju, ki se vrši ustmeno, se zavrže predlog večine in zbor se po predlogu manjšine spusti v specialno debato postav, ktera se potem brez razgovora sprejme.

Poslanec Dežman poroča v imenu finančnega odseka o proračunu normalno-šolskega zaklada. Potrebščine je 179.867 gld. 50 kr., dohodkov le 14.622 gld. 63 kr., tedaj pri-manjkuje 165.244 gl. 87 kr., ki se morajo nabrati po nakladi 18% na davke; izvzet je edino mestni okraj ljubljanski. Govorili so o tem proračunu gg. vit. Savinšek, Kramarič, vladni zagovornik Hočevár, dr. Poklukar (ki je tožil o velikih stroških in mali koristi sedanje šole, o nadlogah in sitnostih z učitelji, ker 31 šolskih služeb je izpraznjenih, čeravno dotične soseske plačujejo priklade), Braune in poročevalec Dežman pri posameznih zneskih za šole po kočevskem okraji, posebno o plačah učiteljev. Dr. Poklukar je poslancema Braunetu in dr. Schreyu nasproti še enkrat poudarjal, da povišanje plače je zdaj slabo zdravilo za pomanjkanje učiteljev, pač pa se dežela na ta način sama čedalje više žene. Treba počakati, da bo več učiteljev, potem se bodo že tudi plače zboljševale, kjer bo kazalo in bo mogoče. Predlog za povišanje plače 3. in 4. učiteljev v Kočevju za 50 gld. se zavrže. Učitelju veronauka v šmarski šoli, ki ima tudi v Litiji podučevati, se dovoli po 125 gld. letne remuneracije. Baron Taufferer hoče vvrstiti tudi plačo za dva učitelja pod velikim Gabrom v zatiškem okraji, ker se ima tam šola napraviti. Dr. Poklukar pobija ta nasvet, naslanjaje se na pritožbo občin zoper napravo te šole, in ker se je tako šola v Šentvidu za en razred pomnožila. Vit. Vesteneck se poganja za novo šolo, češ, da jo Gabršani žele in da sta njeno potrebo pripoznala že okrajni in deželni šolski svet. Če se napravi šola, se bosta učitelja tako morala plačevati. — Dr. Bleiweis pravi, da bi lahko mnogo pripovedoval o tem, kako se ravno v Šentvidu učitelji nastavljajo. Protestira pa na vsak način zoper to, kar je očital vit. Vesteneck, da je namreč šentviška občina iz sebičnih namenov zoper šolo pod velikim Gabrom. Ravno ta občina ima za šolstvo jako vnetega župnika, ki je za-njo že veliko žrtvoval. Tudi bi bilo pri gabrški šoli skrbeti še za učitelja veronauka, ki zavoljo dalje vendar ne bo mogel brezplačno opravljati svoje službe. — Vesteneck odgovori, da je krajni šolski svet šentviški zato zoper gabrsko šolo, ker bi potem, ko bi več toliko otrok ne hodilo v šentviško, tudi štacune in gostilnice tam manj obiskovane

bile. Pri glasovanju predlog bar. Tauffererjev ostane v manjšini. — O peticiji učiteljskega društva za zboljšanje plač učiteljem enorazrednih šol stavi dr. Bleiweis predlog, naj deželni odbor po dogovoru z deželno vlado prihodnjemu deželnemu zboru podá primerne predloge o tej zadevi. Predlog ta se sprejme in tako reši prošnja učiteljev. Za zidanje novih šol se dovoli občini pri sv. Križu poleg Turna 1500 gld., občini v gorenjih Žicah 700 gld. občini litijski 500 gl., za druge šole 4200 gl. iz normalno-šolskega zaklada. Po predlogu vit. Savinška, ktereга tudi poslanec Kramarič podpira, se sklene ozirati se pri tem kolikor mogoče tudi na šolo v Radovici nad Metliko. — Slednjič se predlogi odsekovi sprejmó s tu navedenimi premembami.

Zavoljo pozne ure se seja sklene.

Politični pregled.

V Ljubljani, 18. aprila.

Avstrijske dežele.

Nadvojvoda Albrecht obhaja danes štiridesetletnico oziroma petdesetletnico svojega vojaškega službovanja. Rojen l. 1817 kot prvorojenec slavnega nadvojvoda Karola, bil je že l. 1830 imenovan za polkovnika (in imetnika regimenta, pa še le l. 1837 je vstopil v dejansko vojaško službo kot drugi polkovnik peš-polka Wimpffen; l. 1839 postal je polkovnik kirasirskega polka Mengen, l. 1840 generalmajor, l. 1843 feldmaršallajtenant, leta 1845 višji poveljnik na Spodnje- in Gornje-Avstrijskem in Solnograškem. Leta 1848 je to službo odložil, ker so ga dolžili, da je dal vojakom povelje streljati na puntarsko ljudstvo dunajsko, ter se je prostovoljno podal k vojni Radeckovi na Italijansko, kjer se je zlasti odlikoval v bitvi pri Luciji. L. 1849 dobil je poveljništvo oddelka vojne feldzgm. d'Aspre, s katerim se je bojeval pri Gravelloni, Mortari in Novari, kjer je toliko časa sovražnika zadrževal, da je prišla še druga vojna na bojišče. Po končani vojski na Italijanskem postal je višji poveljnik 3. armade na Českem in guverner zavezne trdnjave moguntinske, l. 1851 pa glavni guverner in višji poveljnik na Ogerskem. L. 1854—1855 je kot višji poveljnik komandiral 3. armado, ki je pod Hesom med krimsko vojsko odšla na rusko-turško mejo. L. 1859 prevzel je diplomatičen posel do dvora pruskega, ter si je prizadeval, da bi se bile državi porazumele o skupnih koristih. L. 1866 je bil višji poveljnik avstrijske vojne na Italijanskem ter je v bitvi pri Kustozzi slavno premagal Lahe. Nadvojvoda Albrecht je zastopnik tiste politične stranke, ki priporoča porazumljenje z Rusijo, in zarad tega živa na dvoru ruskem posebno zaupanje, ki se razodeva tudi v tem, da je car Aleksander poslal kneza Mešterskega na Dunaj, da se v njegovem imenu vdeleži nenavadne slovesnosti. Ravno tako se je več domačih poveljnikov zarad tega te dni podalo na Dunaj, med njimi tudi ces. namestnik dalmatinski, baron Rodič, o katerem nekteri hočejo vedeti, da se hoče pri tej priliki pogovoriti zarad zadev turških, ker je odločen za višjega poveljnika vojne, ki ima v imenu Avstrije zasesti Bosno in Hercegovino. Čestitke k tej nenavadni slovesnosti pa priljubljenemu nadvojvodu dobajajo iz vseh krajev in zlasti se je veselé domorodni krogi, ker nadvojvoda Albrecht velja za možá, na ktereга z zaupanjem gledajo vsi pravi rodoljubi avstrijski, ki hočejo močno Avstrijo, ne pa kake od liberalizma spodjedene spake, ter mu k današnji slovesnosti prav iz

srca zakličejo: Bog ohrani hrabrega vojaka, nadvojvoda Albrehta, Avstriji na korist in slavo še mnogaja leta!

Državni zbor dunajski se snide 23., ogerski pa 21. t. m.; tekom tega meseca se jima predložijo postav o novi pogodbi. Volila bosta tudi deputaciji, ki se imate razgovarjati o doneskiah za skupne zadeve, ker so cesar dotično postavo že potrdili.

Vnanje države.

Ruski car se ima jutri 19. t. m. podati k vojni svoji v Kišenev, ter hoče od on-dod razglasiti vladam, kaj bode sedaj storil. Tudi najvišji poveljnik turški Kerim paša odšel je k podonavski vojni in brodovje turško v črnem in srednozemske morji je pripravljeno na odhod. Pomenljivo je tudi, da sta se črnogorska poslanca iz Carigrada domu vrnila čez Odeso, kjer se hočeta z Rusi še marsikaj pogovoriti. V Hercegovini pa se je boj že pričel. Suleiman paša hoče prodreti duško sotesko in iz Gacka v Nikšiče spraviti 500 stotov moke, ker je trdnjava le še do 20 t. m. preskrbljena z živežem. Pri Utesu ga čakajo vstajniki, na meji pa Črnogorci, ki se utegnejo kmalo z njim sprejeti. Iz Tiflisa se poroča, da so vsi ruski vojaki odšli na mejo turško in brambo trdnjav prepustili deželnim brambovcem. Tamošnja ruska vojska znaša 110.000 mož s 25.000 konjiki in 350 topovi.

Ruski in turški zavezniki.

Rusija ima v prihodnji vojski, kolikor se do sedaj zna, sledeče aktivne zaveznike: Perzijo, Črnogoro, Rumunijo. Te bodo gotovo v boj stopile zoper Turka. Zelo verjetno je na dalje, da pristopite Grška in najbrže tudi Srbija. Moralne zaveznike pa ima Rusija sledeče: Nemčijo, Italijo in severno Ameriko. Te vlasti se bodo sicer iz početka nevtralne držale, kedar pa stopijo v akcijo, stopile bodo na stran rusko.

Ali bo Turčija dobila kakega aktivnega zaveznika, se še ne vé; morda bo egiptovski podkralj kaj poslal, pa bo mala reč. Govori se, da jej bo tudi Anglija poslala sto tisoč Mohamedancev iz Indije na pomoč; ako se pa to zgodi, je vprašanje, ali bodo potem druge vlasti še dalje ostale mirne, zlasti je mogoče, da se ameriansko brodovje angležkemu nasproti postavi. Vsakako ostane Angležka moralna zaveznica Turčije. Od Avstrije se pa še ne ve, ali bo prevladal madjarski, ali slovanski vpliv. Od druge strani se nemajo Turki od nikoder pomoči nadejati. Francozka ostane, kakor je čuti, absolutno nevtralna, in ravno tako tudi Španija in druge male države v Evropi. Nevtralnost Nemčije in Italije odvisna je od zadržanja Avstrije in Francozke. Vidimo toraj dva velika tabora, in zna se iz turških homatij narediti strašna mednarodna vojska, ki bo celo Evropo napolnila z grozo in krvjo!

Izvirni dopisi.

Iz Štajerskega, 17. aprila. (Kaj dela likvidacijski odbor banke „S.L.“) Skoz okno gledam in vzdihujem, ko sneg že v drugi dan, 16. in 17. apr. na razcvetle drevesa, lepo zelena polja, v pisane senožeti in oživljene, večidel okopane vinske gorice nale-tava. Po lepih spomladanskih dnevih, ki so veseli up do dobre letine vzbujali, nastopi zdaj snežno vreme, ki preti vsak trenutek s silnim mrazom, ker po vseh planinah sneg debelo leži. Prebridke ure za uboge, z davki in dolgovi obtežane poljedelce in gospodarje, posebno po lauskem, prav sredajem letu!

Te misli vznesó „delničarja“ nehoté v Ljubljano, kder ima likvidacijski odbor razpokle banke „Sl.“ (najbolje da se ime skrajšano tiska, da bralca preveč v srce ne zbóde) na to delati, da se brž ko mogoče nje posel razmota. Pa bati se je tudi tu mraza, ki bo pokončal vse, kar so ubogi delničarji iztišali, da bi banka brez nove škode vsaj do poslednje svoje ure mogla živeti.

Že blizo četrť leta sim ne bere se po časnikih nič o likvidacijskem odboru in njegovem delovanju. Bojimo se, da je krvavi denar družega doplačila na akcije le klaja za upravo likv. odbora bil. Delničarji imajo pravico tirjati, da jim likvid. odbor pove, kako da stoji s tožbo, ki se je proti mudnim delničarjem pri delegirani mestni sodniji v Ljubljani napela in stotine stroškov za kolekovanje stala. Če oblastni je cincajo in stvari iz rok ne dajo, naj vendar likv. odbor gospóski neprenehoma na srce poklada, da se s tem velika krivica delničarjem godi. Na Dunaji imamo najvišjo upravno sodnijo, ki bo vedla razsoditi, kdo da naj škodo trpi, ako nepristojna oblastnija kako stvar sprejme, ne da bi tožnika na pravo mesto napotila.

Gospodje likvid. odbora naj pomislijo, da z naglim razmotanjem te stvari vsaj nekoliko zacelijo bridko rano, ktero je mnogobrojn timer, najboljšim narodnjakom vsekalo slabo gospodarjenje z bankinim premoženjem, po katerem je prišla banka na kant, pa tudi narodna vzajemnost in politična „Slovenija“ sedla na prod. — Slov. časnikarstvo pa naj pogostoma piše o tej stvari, da ne doživimo škandala, da bi mogli delničarji še za nedostatnost likvid. odbora škodo trpeti. —

Domače novice.

V Ljubljani, 19. aprila.

(V 5. seji deželnega odbora kranjskega) je predsednik naznanil odpis nadvojvode Albrehta in cesarjeviča Rudolfa na zborovo čestitanje. Deželni predsednik je naznanil, da ministerstva ni volja podaljšati zborovanja čez ta teden. Rešilo se je potem več predlogov in peticij, o čemur več v poročilu. Prihodnja seja bo jutri v petek 20 t. m.

(† Leopold Jugovic.) Iz Aleksandrije nam je došla žalostna novica, da je tam 9. t. m. umrl g. Leopold Jugovic, kranjski deželni poslanec, ki se je bil lansko leto tje preselil. Ranjki je bil veren sin naroda svojega, trden, neomahljiv do zadnjega. Žalibog mu zadnja leta sreča ni bila mila. Škoda za-nj. Pogrešala ga bo ne le rodovina, ampak vsa kranjska dežela, v kateri narodnjaki starega, trdnega jedra čedalje redkeji postajajo. Bodi mu zemljica lahka!

(Znamenje vojske ka-li?) Mestni magistrat razpošilja hišnim posestnikom okrožnico z naznanilom, naj se pripravijo za slučaj tako, da bodo v stanu vzeti pod streho po štirikrat toliko vojakov, po kolikor jih sicer na-nje pride. Hrano vojakom ne bo treba preskrbovati, pač pa posodo za kuho in prostor, kjer si bodo sami kuhati mogli.

(Zobni zdravnik dr. Tancer) bil je v ponedeljek nemudoma poklican v Gradec in se zarad tega v jesen zopet povrne v Ljubljano.

(Darila za povzdigo konjereje) se bodo delila: Na Vrhnikih 5., v Ribnici 7., v Bledu 10., v Kranju 11. septembra t. l.; v Novem mestu pa v prvi polovici meseca oktobra o priliki tamošnje razstave.

(V zadevah „Slov. Matice“) se nam piše: Blagovoli naj sl. vredništvo „Slov.“ sprejeti

naslednje vrstice: Odbor „Slov. Matice“ razposlal je pred mescem dni vabilo menda do vseh slov. župnij, da naj gg. župniki popišejo vsa geografična imena svojih župnij, pristavši tudi nemška imena, če so v rabi in se dosti ločijo od slovenskih. Delo to ni ravno težko in tudi ne premudno, a vendar utegne odborovo zahtevanje brez vspeha ostati. Pisalec teh vrstic vprašal je tu in tam, ali je že kateri gospodov poslano mu pólo napisal, in reklo se je, da ne. Ako hoče sl. odbor kaj doseči, naj po vseh slov. listih raziočno pové namen, kateremu bi naj ta imena služila. Za to, da bi se nemara v „letopisu“ razglasila vsa krajna imena, se pač malokdo utegne za delo navdušiti, ker suhoparnih stvari, ki le strokovnjakom kaj rabijo, občinstvo ne mara. Treba tudi stvar, ako res obče koristnemu nameru služi, večkrat po časnikih omeniti, da se roke začnó k delu gibati. Ubozemu duhovniku, ki ima vseskozi svojih opravil nad glavo, mrzi nepotrebna pisarija, posebno dan denešnji, ko se komaj brani bureaukracijskih muh od posvètnih, pa tudi od duhovenskih oblastnij. — Naj torej sl. odbor „Slov. Matice“ blagovoli namen, kateremu bi služil popis geografskih krajnih imen, po slov. časnikih povedati in tudi naznaniti, koliko popisov da mu je že došlo, da se vidi, je — li upanja, da se odboru želja izpolni. Če popisi ne dohajajo, je najpametneje očitno povedati, da naj tudi drugi, ki bi radi odborovi volji ustregli, delo opusté. Eden, ki čaka s prazno pólo.

(Slovensko gledišče.) V nedeljo je imela gospica Podkrajškova precej polno hišo; in razun nekterih malih pomot se je tudi dobro igralo. Igra, „na kosilu bom pri svoji materi“, je precej dolgočasna, in nema nič pravega dejanja, ne krepkega jedra, za to bi bili namesto nje raje kaj družega videli na odru. „Trnje in lavor“ pa je lepa poezija, se ve, da le za izobraženega poslušalca. Galerija se je morala ta večer dolgočasiti, odškodovana pa je bila po lepi vojaški godbi. V obče se naše ljudstvo preveč prezira, ker se ljudske igre le redko predstavljajo, za to je pa tudi galerija vedno bolj prazna. Gospici Podkrajškovi pokazalo je občinstvo svojo nagnjenost z živahnim pozdravom pri prvem nastopu, dobila je tudi dva venca in več šopkov. — Prihodnjo nedeljo je benefica pevke in igralke gospe D. Odijeve. Igral se bo „Dimčž, strah kranjske dežele“, vendar enkrat nekaj domačega, izvirnega.

Razne reči.

— Duhovske premembe v ljubljanski škofiji: Č. g. Mazek gre iz Zagorja za kaplana v Škocijan, č. g. Rozman pa iz Semiča v Zagorje; č. g. Mali iz Šentjurja v Srednjo vas v Bohin, č. g. Ceme pa od onod v Šentjurij pri Kranju. Dalje pridejo č. gg.: Franjo Šveiger iz Trebnja v Semič za I. in Nace Koren iz Šentjanža v Semič za II. kaplana. Matija Kolar iz Koprivnika v Trebnje, Jakob Lebar iz Kočevja v Koprivnik. Janez Mavrič iz Šent Lorenca v Šentjanž, Val. Orehek s Svibna v Šent Lorenc, Nace Ključevšek iz Šmartna pri Litiji v Svibno, Janez Aljančič iz Iga v Šmartno, Miha Koželj iz Škocijana na Ig, Matija Videmšek s Kočevske Reke v Osilnico za administratorja, Matija Gerzin iz Kostelja na Reko. Razpisana je župnija v Staremlogu na Kočevskem 13. t. m.

— Imenovani so: Frid. Pfefferer za definitivnega vladnega tajnika, Ferd. pl. Gozani za def., Pavl pl. Gusič pa za prov.

okrajnega komisarja, G. Delcott za def. in Janez Vončina za prov. vladnega koncipista.

— Javna izpraševanja za učitelje na realkah in kupčijskih šolah se bodo v Gradcu vršila 9. 11. in 13. junija t. l. Kdor se jih hoče vdeležiti, mora svojo prošnjo oddati direkčiji izpraševalne komisije do 30. aprila t. l.

— Na Dunaju živi sedaj še okoli 50.000 judov. Od kraha l. 1873 se jih je z Dunaja pobralo do 5000. Znamenito je, da tamošnja cerkvena občina judovska dobiva pogostoma prošnje za podporo od takih mož, kateri so do l. 1873 po 60 do 80 gld. cerkvenega davka plačevali.

— Zgrabljivih zverí bilo je v preteklem letu 1876 na Kranjskem ustreljenih 27, namreč: 8 medvedov (na Kočevskem 5, v Logatcu 2 in Postojni 1), 19 volkov (v Črnomlju 6, na Kočevskem 2, v Krškem 1, v okolici ljubljanski 2, v Logatcu 6 in v Novem mestu 2.)

Telegram „Slovenu.“

Z Dunaja. 17. aprila: Odgovorni vrednik „Vaterlanda“ bil je danes od porotne sodnije nekrivega spoznan. (Tožen je bil, da se je s člankom „die Katholiken und der Sozialismus II.“ pregrešil zoper §§. 302 in 305 kazenske postave. Vr.)

Umrli so:

Od 11. do 15. aprila: Jožef Vovk, del. o. 2 l., vsled ostrupljene krvi. Jožefa Fischer pl. Wildensee, zasebnica, 74 l., za mrtudom. Jožef Trenta, del., 36 l. za škorbutom. Urša Rolih, gostinja, 45 l., za spridenjem obisti. Maria Prebil, gostinja, 66 l., vsled srčne napake. Jakob Lipovšek, cujnar, 55 l., vsled spridenih jeter. Andrej Zupanec gostač 64 l., za prsno vodenico. Fr. Novak, mlinar, 23 l., za pljučnico. Katarina Lampret, gostinja, 75 l., vsled starosti. Janez Korsen, del. 32 l., za rakom. Marija Lipovec, šivilja 60 l., za krvotokom. Jakob Ravanšek, urar, 37 l., za srčno napako. Francetu Santnerju, čevljarju novo rojeno dete vsled slabosti. Neža Mikolič, gostinja 65 l., vsled starosti. Peter Smukavec, del. 44 l. za rakom.

Loterijske številke 14. aprila.

V Trstu: 35, 43, 90, 50, 12.

V Gradcu: 76, 42, 73, 3, 50.

Denarstvene cene. 17. marca.

Državni fond.	Denar.	Blago
5% avstrijska papirna renta	58.55	58.80
5% renta v srebru	63.25	63.50
4% renta v zlatu (davka prosta)	69.40	69.60
Srečke (lozi) 1854. l.	100.—	102.—
„ „ 1860. l., celi.	105.75	106.25
„ „ 1860. l., petinke	111.—	113.—
Premijski listi 1864. l.	120.50	121.—
Zemljiščine odveznice.		
Štajarske po 5%	97.—	98.—
Kranjske, koroške in primorske po 5%	95.—	96.—
Ogerske po 5%	69.—	70.50
Hrvaške in slavonske po 5%	85.—	87.—
Sedmograške po 5%	66.25	67.—
Delnice (akcije).		
Nacionalne banke	762.—	766.—
Unionske banke	41.75	42.—
Kreditne akcije	134.50	134.70
Nižoavstr. eskomptne družbe	630.—	640.—
Anglo-avstr. banke	62.75	63.—
Srečke (lozi).		
Kreditne po 100 gld. a. v.	150.50	151.—
Tržaške „ 100 „ k. d.	121.—	122.—
„ „ 50 „ „ „	60.—	61.—
Budenske „ 40 gld. a. v.	28.—	30.—
Salmove „ 40 „ „ „	32.—	36.—
Palffy-jeve „ 40 „ „ „	26.—	27.—
Clary-jeve „ 40 „ „ „	31.—	31.50
St. Genois „ 40 „ „ „	25.—	25.50
Windischgrätz-ove „ 20 „ „ „	21.—	23.—
Waldstein-ove „ 40 „ „ „	21.—	32.—
Srebro in zlato.		
Ces. cekini	6.15	6.17
Napoleonsd'or	10.44	10.87
Srebro	114.75	115.—